

Euskal Herria ezagutuz

EUSKAL KOSTALDEKO GEOPARKEA (GIPUZKOA)

Altxor karstikoa flyscharen itzalean

Badakigu Euskal Kostaldeko Geoparkeko flyscha munduan bakarra dela. Baina flyscharen ospeak ez gaitzala itsutu, Geoparkearen barnealde karstikoak merezi du eta. Duela milioika urteko korala kareharri bihurtu eta ura kareharri hori moldekatuz joan da, bailara itxiak, erliebe bitxiak, kobazuloak... sortuz. Gizakiak hori guztia baliatu du, eta paisaia eder honetan aztarna utzi. Goiz bakarrean 115 milioi urteko bidea egin dugu.

Testua eta argazkiak:

| NAGORE IRAZUSTABARRENA |

DEBAKO HONDARTZA hartu dugu abiapuntu. Autoa bertako aparkalekuan utzi eta ekialdera, Lapariko hondartza aldera jo dugu, izen bereko behatokira iristeko. Oinez bide laburra egin arren, metro gutxian denboran 115 milioi urte egin dugu atzera. Geoparkeko zuzendari zientifiko Asier Hilariok azaldu digu orduan itsaso tropikalak estaltzen zuela Geoparkeko eremua. Planetaren batez besteko tenperatura egungoa baino altuxeagoa zen orduan, eta egun Geoparkeak hartzen duen eremua tropikotik gertuago zegoen.

Sakonera txikiko itsaso horretan koralezko uharriak sortu ziren. Egungo Iberiar penintsula, artean uhartea, biratzen ari zen garai hartan, eta Bizkaiko Golkoa irekitzea eta arrakala sakonak sortzea eragin zuen horrek. Sakonune horietan metatu zen orain zapaltzen ari garen flysch beltza. Flyscha da Geoparkeko izarra, bisitari gehienak erakartzen dituena; Hilarioren

hitzetan, “mapan kokatzen gaituena”. Gu, ordea, barnealdera begira gaude. Hondartzaren atzean Debaiko herri-gunea dago, eta atzerago Arno ingurua ikusten da. Hara goaz, duela milioika urteko koralezko uharrietara.

Flyscha da Geoparkeko izarra, bisitari gehienak erakartzen dituena, baina karstak ere badu garrantzia. “Gure Dordoina txikia”, Asier Hilario geologoaren hitzetan

Karsta dastatzen

N-634 errepeidea hartuta Mutrikura jo dugu eta handik GI-3562 errepi-deak Olatz auzora eraman gaitu, hogeit bat minutuan. Koralak denbora luzeagoa behar izan zuen kareharri bihurtzeko, nola kareharri gogor baina disolbagarri horrek erliebe forma karstiko bereizgarriak eratzeko. Poljeak arroka karstikoan sortutako sakonune handiak dira,

haran itxiak, eta Olatzekoa adibide nabarmena da.

Barnealdetik Añu eta Olatzgoikoa ibaiek bat egiten dute Olatzen, baina itsaso aldera begira jarri gara eta erliebeak ez du behera egiten, gora baizik, paradisu txiki isolatua osatuz. Izan ere, bi ibaietako urak Olatzen bertan, Kobaldekoko sarbegi itzelean barrena, lur azpian sartzen dira. Kobaldez dugu ikusten, landareek estaltzen dutelako, baina uraren burrunba entzutera hurbildu gara. Asier Hilario geologoak dio egokia litzatekeela etorkizunean sarbegiaren ingurua garbitzea eta plataforma moduko bat ipintzea. “Horrek bisitariak erakar ditzake”; gogoratu, Geoparkeko hurbiltzen diren gehienak kostaldeko flyschera mugatzen dira.

Geoparkeak dagoeneko “Karsteko zaporeak” izeneko bisitaldi gidatua dauka antolatuta, Olatzeko inguruak ezagutarazteko. Bi ordu inguruko ibilbidean, paisaia karstikoaren elementuak ikusteaz gain, Goie-

Lasturreko poljea ikus daiteke argazki honetan. Gainazalean sumatzen diren inbutu moduko sakonune txikiak dolinak dira; dolinak handitu eta bata bestearekin elkartzean sortzen dira poljeak; alegia, haran itxi baten forma duten sakonune handiak. Lasturrekoak ohiko itxura du, luzea. Aldiz, Euskal Kostaldearen Geoparkeko beste polje garrantzitsua, Olatzekoa, askoz eliptikoagoa da, ia biribila.

Izarraitz ingurua, Endoiatik ikusita.

netxe baserrian artaldea ikusi, gaztagintzan parte hartu eta gazta eta txakolina dastatzeko aukera dago.

Kalbaixoko basiliza

Añu eta Olatzgoikoa ibaien artean Basarte (442 m) mendia beste elementu karstiko baten adibide garbia da: pinakulua. Hilariok esan digu atzealdean mendia ez dagoela era-

bat bananduta, pinakulua ez dagoela erabat hustuta, baina Olatzetik begira piramide ia perfektua ikusten da. Gainazal horizontala pixkanaka disolbatuta sortzen dira pinakuluak eta klima tropikaleko ohiko modelatuak dira. Goiz hotz honetan, itzaleko zelaia izotzak zurituta daude oraindik, eta elur arrastoak ere ikusten dira gailurretan; ez da

erraza eremuaren iragan tropikala imajinatzea.

Berriro autoa hartu eta GI-3562 errepidean atzera eginez, Astigarribiara doan GI-3230tik jarraitu baino lehen, ezkerrera, Kalbaixoko ermitara doan bidexka hartu dugu. Flyschak eta karstak bat egiten dute ikuspegi bikaineko kokagune honetan, ermitaren kanpoaldeko idi-pro-

Zer da Geoparkea?

IBILBIDEA Lapariko behatokian hasi arren, hitzordua Euskal Kostaldeko Geoparkearen gunean egin dugu, Deban. Praileaitzeko lepokoen eta venusaren erreplikak, fosil itzelak, estalaktika baten sekzioa... dituzte ikusgai. Eta Euskal Kostaldeko Geoparkearen nondik norakoak azaltzeaz gain, Europako Geoparkeen Sarearen berri ere ematen da bertan.

Geoparkea Deba, Mutriku eta Zumaiako udalerriek osatzen dute 2010etik. “Geoparkeak garapen jasangarrirako estrategien aldeko apustua egiten duten lurraldeak dira, euren balio natural eta kulturalan oinarriturik”. Euskal Kos-

taldekoa Euskal Herriko eta Kantauriko eremuko lehena da, eta bertako baliabideak –nagusiki geologikoak– nabarmentzea du helburu, ondare geologikoa eta kulturala modu jasangarri eta pedagogikoan ustiatzea.

Europako Geoparkeen Sarea 60 bat eremuk osatzen dute. Munduko gainerakoak bezala, UNESCOren babespean daude. Lurralde antolakuntzan eredu berritzailea abiarazi dute, espazio fisiko, natural eta kulturalari laugarren

dimentsioa erantsiz: denbora geologikoaren eta Lurraren historiaren dimentsioa.

**Informazio gehiago
Geoparkearen webgunean
(www.geoparkea.com).**

EUSKAL KOSTALDEAREN GEOPARKEA

Plazaolako errota, Gaztañadi erreka uraren indarraz mugitzen direnak. Erdi Aroko erregistroek erakusten digutenez, errota hauek burdinolak izan ziren hasiera batean.

balekua flyscheko harriez egina baitago –1989an bildu zituzten Saturrango hondartzan– eta arrastaka eramateko harriak, aldiz, karsteko kareharri estimatuaz.

Lasturko poljea

Ermitatik jaitsi eta GI-3562an bide laburra daukagu GI-3230 errepedeko bidegurutzera iritsi bitartean. Eskuina joko dugu hor, Lastur aldera. Lasturko poljera iritsi baino lehen, Astigarribian, pinakuluak, konikoak nahiz esfera erdi itxurakoak, oso nabarmenak dira, Basartekoa bezala artadi bikainez estaliak, tapizatuak, baita neguan ere, hosto iraunkorreko espeziea baita. Mediterraneoeko zuhaitz tipikoa, Kantauriko isurialdean ere ohikoa da artea, hau bezalako kareharrizko lurzoru malkartsuetara ederki moldatzen baita.

N-634aren bidegurutzera iristean, Debara jo ordez, GI-3293 errepedea hartuko dugu Lasturrera. Bide bihurrian behera Lasturko poljean sartu gara. Olatzeko poljea eliptikoa da, biribila ia, baina Lasturkoa luzeagoa da, ohikoagoa. Haranaren hasieran egin dugu geldialdia, bertatik polje osoa ikusteaz gain, dolinak hautemateko toki aproposa baita. Lurrazaleko urek maila freatikoa bilatzeko joera dute beti. Bidean kareharria disolba-

tzen dute eta hala eratzen dira dolinak, inbutu moduko sakonune txikiak. Beste elementu karstiko batzuen oinarri dira, gainera; dolinak handitzen diren heinean, bata bestea erekin elkartzen dira eta horrela sortzen dira poljeak, eta dolina artean geratzen diren ertzek, aldiz, elkartu eta pinakuluak sortzen dituzte.

Errota lur gainean, kobazuloak azpian

Bidean aurrera egin eta bizpahiru minutuan Plazaolako errotek berriro gelditzeko eskatu digute. Gaztañadi erreka urak mugitzen dituen irin-errota burdinolak ziren jatorriz, 1335eko erregistroen arabera. Burdingintzak errentagarritasuna galdu ahala, ola asko errota bihurtu ziren eta bailarako nekazariak hara eramaten zituzten artaleak, bertan eho eta irina lortzeko.

Berriro ere nabarmen geratu da inguru hau taxutzeko urak duen garrantzia. Eta, uraz gain, giza jarduerak ere eragina dutela agerian uzten dute errota hauek, Kalbaixon ikusi ditugun inguruko harrobieta-ko harriek bezala.

Baina gizakiek hemen utzitako ondare preziatuena ez dugu ikusiko, lur gainean gauden bitartean behintzat. Gainazala ez ezik urak lur azpia

ere zizelkatu baitu. Kareharri gogorrena erraz disolbatzen du urak eta, denboraren joanean, kobazulo eta konduktu konplexuak sorrarazten ditu lurpean. Goi Paleolitoan kobazulo horiek bizileku aproposa ziren gizakientzat, are gehiago kostaldetik hain hurbil egonda.

“Dordoina txikia”

Karst honetan gizakiek okupatutako 40tik gora kobazulo daude. “Egia da Geoparkeko flyscha bezalakorik ez dagoela munduan”, dio Asier Hilarriok, “baina karsta gure Dordoina txikia da”. Besteak beste, Ekaingo horma-irudiak edo Praileaitzeko lepokoak horren froga dira.

Lasturreko haranetik irten eta Endoiara egin dugu GI-3292 errepedea hartuta, Izarraitzen gailur zuritua lagun. Geoparkearen muga amaitu dugu ibilbidea. Alde batean Zestoa dugu, eta bertan Ekain Berri. Beste aldean Deba eta Ekain zaharra. Zaharra, gizakion ikuspegitik, 15.000 urte huskeria baitira egin berri dugun milioika urteko bide geologikoan. ■

Geologia, arkeologia eta paisaia Karst eremuan bideoa ikusteko:
ttiki.com/337453

